

Za akademikom Bohuslavom Chropovským

(1926-2009)

Dňa 5. mája 2009 vo veku nedožitých 83 rokov zomrel prof. PhDr. Bohuslav Chropovský, DrSc. - významný archeolog, dlhoročný riaditeľ Archeologického ústavu SAV Nitoe, akademik SAV a bývalej ĽSAV.

Prof. PhDr. Bohuslav Chropovský, DrSc. sa narodil dňa 9. augusta 1926 v Ľataji v mnohohodnej rodine chudobného dielenského kováča. Viackrát pevnej voľby a najmä morálnej podpore rodičov sa mu podarilo prejsť z úzkej dávnej minulosti do úspešného štúdia na Filozofickej fakulte UK. Po krátkom pedagogickom pôsobení v roku 1957 pevné zviazal s Archeologickým ústavom Slovenskej akadémie vied. V rokoch 1970-1990 bol riaditeľom ústavu. Bol vrcholným predstaviteľom slovenskej archeológie a pomerné rýchlo si získal aj významné medzinárodné postavenie a upevnil tiež medzinárodnú prestíž slovenskej archeológie (Medzinárodný kongres slovanskej archeológie 1975, Svetový kongres UISPP 1991 a celý rad ďalších vedeckých podujatí).

Od počiatku jeho vedeckovýskumných činností hral v jeho činnosti významnú úlohu terénny i teoretický výskum. Výsledky jeho vedeckej činnosti sú zverejnené vo vyše dvoch stovkách odborných štúdií a v dvoch desiatkach monografií - napr. Pohrebiská zo staršej doby bronzovej na Slovensku. I (spoluautor: M. Dušek, B. Polla). Bratislava 1960, Slovenská úsvite dejín. Bratislava 1970, Krása slovenskej prírody. Bratislava 1978. Významné slovanské náleziská na Slovensku. Bratislava 1978. Slované. Historický, politický a kultúrny vývoj a význam. Praha 1989 (viaceré cudzojazyčné mutácie).

Jeho výskumný záujem zasahoval na všetky oblasti predhistorického a staršieho dejstva. Jeho srdcovou záležitosťou bola Nitra a jej zázemie vo všeobecnosti a v špecifickom zmysle o významných stredovekých dejepisoch Nitoe - Lupke, Nitoe - Martinského vrchu a Nitoe - Šindolke.

Nezastupiteľnosť jeho organizačnej činnosti. Jeho významné zásluhy na rozvoji odboru a okrem iného zabezpečenie dostatočného množstva zdrojov na realizáciu archeologických výskumov pre Ústav SAV, ale i pre mnohé múzeá a univerzity. Viackrát nemusa na ústave udomácnili viaceré najmä prirôdovedné disciplíny (geofyzika, geológia, archeobotanika, archeozoológia, antropológia a pod.). Osobitne sa zaslúžil o jeho postoj po roku 1970 kedy viackrát jeho prieniku nemusel Ústav SAV, na rozdiel od mnohých iných spoločenskovedných pracovísk na Slovensku, pustiť ani jeden pracovník s medzivedcovými sklonmi a vylúčených komunistických strán. Naopak, v nasledujúcich rokoch sa stal ústavaj ústredným komprezičným centrom vtedajšiemu režimu nepohodných J. Melicher, F. Javorský, M. Slivka pod.

Popri svojej funkcii riaditeľa ústavu v rokoch 1970-1990 koncepčne a metodicky usmieroval archeologické bádanie celom bývalom Československu: pôsobil ako prezident UISPP pri UNESCO a rokoch 1988-1991 ako generálny sekretár UIAS. Významná je aj jeho dlhoročná pedagogická činnosť medzi množstvom študentov, ktorých sa mu z jeho plodného života dostalo, k najvýznamnejším patrí „Pribinov kôň I. stupňa“, ktorému v roku 2004 udelil prezident Slovenskej republiky zaeľoživotný vedeckovýskumný prínos v oblasti archeológie.

Po odchode do dôchodku na začiatku 90 rokov sa vrátil do svojej rodnej idiny - Ľataje. Tusa naňalej vinuje vedeckému výskumu a postupne publikuje viaceré štúdiá doma i v zahraničí. Podporuje aj viaceré terénne výskumné projekty (obnovené výskumy hrádka Majcichov a v Nitoe na Martinskom vrchu). V Ľataji si pod dlhoročným odriekaním môže konečne dožiť dostatočnú mieru prítomnosti najbližšej idiny. 5. mája žiaľ osud jeho pozemskú púť náhle ukončil. Pohrebba sa konala v Ľataji v úzkom rodinnom kruhu 8. mája 2009.

V našich spomienkach zostane prof. PhDr. Bohuslav Chropovský, DrSc. kolegom, ktorým sa významne zapísal do dejín slovenskej a európskej archeológie a do jeho pamätí!

Matij Ruttkay